

přičítána původní činnost jeho toliko za spoluvinu a jen potud, pokud trestána jest spoluvina dle povahy přestupku (§ 22).

III. Není-li tu známek, kterými bylo by lze původcovství přesně rozlišiti od spoluviny, stanoví § 100 co do výměry trestu toto: Prokázáno-li, že se každá osoba dopustila přestupku jen pokud jde o jistou část předmětu přestupku, nelze-li však určitě vyšetřiti podílu spadajícího v zodpovědnost jednotlivé osoby, a nenastane-li mezi dotyčnými osobami takový poměr, dle něhož musí býti každému z nich přestupek v celém rozsahu svém přičítán jakožto původci, spoluvinníku neb účastníku, má býti při výměře trestu celý předmět přestupku rozdělen ve stejné díly, pokud závisí trest na předmětu přestupku. Lze-li však určitě stanoviti podíly jednotlivé osoby postihující, mají býti tyto podíly (určité) vyloučeny a zbytek předmětu přestupku rovněž má se při výměře trestu stejnými díly stanoviti pro každého pachatele, jehož podíl nedal se určitě vyšetřiti (§ 100).

IV. Všeobecnou zásadou při výměře trestu za přestupek důchodkový jest, že původce a pachatel má býti trestán přísněji — než-li spoluvinník — ač-li tu není okolností polehčujících, — spoluvinníka pak postihnouti má trest přísnější, než-li účastníka (§ 102),

V. Zvláštní případy spoluviny:

1. Spoluvinníkem v poškození důchodku, pokud jde o dávky spotřební (15. hlava), jest každý, kdo se zabývá výrobou, přípravou, odbytem nebo rozšiřováním předmětů podrobených úřednímu označení, jestliže takovéto předměty svého zaměstnání bez předepsaného úředního označení neb opatřené označením proti předpisu uschovává, přejímá (kupuje) nebo ku prodeji nabízí nebo prodává, nebo posléze jiným způsobem rozšiřuje nebo pokouší se rozšířiti (§ 399).

Spoluvinníkem označuje § 407 jmenovitě toho, u koho se najdou nekolikované časopisy kolku podléhající, nekolikované hrací karty, nebo kalendáře nebo kdo postižen jest, že do oběhu dává, připevňuje nebo rozdílí ohlášení kolku podléhající, avšak nekolikovaná.

2. Advokáti, notáři a jednatele nebo znalci za veřejného ověření ustanovení propadají zákonnému trestu jako spoluvinníci, pokud jde o listiny a spisy za jich vlivu nebo součinnosti zřízené nebo vyhotovené, jakmile lze jim spoluvinu přičítati (§ 26) a pokud jich nelze za původce nebo pachatele považovati (§ 409).

3. Co do spoluviny při podloudnictví (§ 174) a společnostech podloudnických (§ 254) srov. čl. »Podloudnictví«.

4. Spoluvinníci jakožto členové černých rot viz čl. »Roty černé« (§§ 181 a 183).

VI. Ručení spoluvinníků. Viz čl. Ručení za pokuty důchodkové.

VII. Prominutí trestu. Viz čl. Prominutí a zmírnění trestu.

Spoluvlastnictví a společenství jiných práv věcných.

I. Pojem. Spoluvlastnictví jest právní poměr, dle něhož více osobám (fysickým neb právnickým) právo vlastnické neb jinaké právo věcné k jedné a téže věci v ten způsob přísluší, že každému společníku náleží intelektuální (ideální) díl věci společné, takže jedno a totéž právo k téže věci přísluší více osobám nerozděleno (§ 825 o. o. z.).

Ohledně celku pokládají se všichni spoluvlastníci za jedinou osobu; pokud však jim určité, ač neoddělené podíly poukázány jsou, jest každý spoluvlastník neobmezeným vlastníkem příslušejícího jemu podílu (§ 361 o. o. z.).

Tyto definice ob. obč. z. shodují se také s právem římským, dle kterého při spoluvlastnictví není dělena věc, nýbrž celá a nedělená náleží všem spoluvlastníkům. Každý z nich jest podmětem celého vlastnictví, není však samojediný, nýbrž má ještě jiné stejně oprávněné podmínky vedle sebe. Toto spolubytí více subjektů téhož práva vlastnického došlo v právu římském svého výrazu v ten způsob, že byla každému spoluvlastníku přikázána »pars pro indiviso«, kterýžto podíl musel býti určen poměrně.

II. Vznik spoluvlastnictví.

Spoluvlastnictví založeno býti může způsobem různým a sice:

1. náhodou (t. zv. *communio incidens*); ku př. nalezně-li více osob touž věc současně (§ 394 o. o. z.), spojí-li neb smísí-li se věci různých vlastníků (§ 415 o. o. z.), vyrostě-li strom na rozhraní pozemků více vlastníků;
2. zákonným nařízením; ku př. předpisy o zákonné posloupnosti dědické (§ 732 a násl. o. o. z.);
3. posledním pořízením, ustanoví-li zůstavitel více dědiců (§ 555 a násl. o. o. z.) nebo zůstavil-li týž odkaz více odkazovníkům (§ 689 o. o. z.);
4. smlouvou, byla-li jedna a táž věc poskytnuta více osobám (§ 1175 a násl. o. o. z.).

III. Vzájemné právní poměry,

1. Shodují-li se všichni účastníci, představují jedinou osobu a jsou oprávněni s věcí společnou dle libosti nakládati; neshodnou-li se, nemůže žádný podílník s věcí společnou předsevzítí změny.

2. Naproti tomu smí každý spoluvlastník svým podílem bez souhlasu ostatních právně disponovati, neboť každý podílník jest neobmezeným vlastníkem svého podílu. Pokud neruší tím práva soudruhů, může svůj podíl neb užitky z něho libovolně a neodvisle zastaviti, odkázati neb jinak zciziti (§ 829 o. o. z.).

3. Chce-li užiti společník svého práva, vzdáti se svého podílu, připadá podíl jeho ostatním společníkům, neboť vzdáním se některého společníka odpadne obmezení ostatních a jich sféra právní se rozšíří (sr. Nippel, Erläuterungen sv. 5. str. 257, Stubenrauch, I. sv. II. odd. str. 1106). Z toho plyne, že nemůže žádný spoluvlastník podíl svůj na věci v ten způsob derelinquovati, že by povstala věc ničí (pána nemající).

4. Každý spoluvlastník jest oprávněn věci užívati, jelikož ale současné užívání celé věci více společníky jest nemožným, byl by vlastně každý spoluvlastník o sobě oprávněn ostatním užívání zakázati (I 28 D 10, 3). Zájem spoluvlastníků brání však užití toho principu; má tedy každý spoluvlastník býti oprávněn užívati věci způsobem určení věci neodporujícím, jímž stejné právo ostatních spoluvlastníků se nevyklučuje (sr. Seufferte, VIII. 345; XVI. 193, 194; XXXIV. 99.); vůbec nepřípustným jest takový způsob užívání věci společné, jenž dotýká se substance věci.

IV. Práva jednotlivých spoluvlastníků.

1. Každý spoluvlastník jest úplným vlastníkem svého podílu.

2. Každý spoluvlastník jest oprávněn naléhati na složení účtů a na rozdělení výtěžku; též může si vymoci soudní odhad (jen) svého podílu; (roz. ze dne 23. listopadu 1864 č. 8835, sb. 2023).

3. Každému společníku přísluší zpravidla právo žádati za zrušení společenství (§ 830 o. o. z.). Z pravidla tohoto máme však následující výjimky:

a) nesmí se žádati za zrušení společenství nevčasně. Společník však, který o zrušení spoluvlastnictví žaluje, nemusí žádost svou odůvodniti, nýbrž důkaz, že žádost podává se v nevčas, náleží na odpůrce (roz. ze dne 1. října 1873 č. 8275, sb. 5093; ze dne 1. dubna 1856 č. 2859, sb. 180);

b) na újmu ostatních společníků; újma taková jest zde, lze-li žalobci přičítati obmyslnost (§ 1212 o. o. z.). Námitka však, že požadované rozdělení musí míti v zápětí ztrátu jistých výhod, jež však neplynou přímo z poměru společenského, není nijakou jeho překážkou (roz. ze dne 17. února 1885 č. 2715, časop. »Ger. Halle« r. 1886, č. 44).

c) Žadatel musí si dle okolností dáti líbiti přiměřený odklad. Rozhodnutí o přiměřeném odkladu přísluší soudu (roz. ze dne 5. března 1876 č. 181, sb. 6053).

V. Společná práva spoluvlastníků:

1. Držení věci společné přísluší všem společníkům dohromady; nebude však pravidelně moci ode všech zároveň býti vykonáváno, poněvadž náleží k pojmu jeho detence, která příslušetí může jen jediné osobě (srv. Stubenrauch, 1. sv., 2. odd., str. 1108, Nippel, Erläut; sv. V., str. 263). Je-li věc společná předmětem knih veřejných, mohou všichni společníci zároveň tabulárního držení nabýti.

2. Rovněž přísluší všem společníkům i správa věci společné. Nelze však žádati zde jednohlasnosti všech společníků, poněvadž by tím správa, jež začasť rychlých opatření vyžaduje, velmi trpěla; z důvodu toho připouští zákon ohledně správy většinu hlasů, která se však nečítá dle počtu osob, nýbrž dle velikosti podílů. Zákon rozeznává dvojí správu a sice řádnou a mimořádnou. Mimořádnou vyrozumívá § 834 o. o. z. ony důležité změny, které navrhují se k zachování neb lepšímu upotřebení kmenové podstaty. V tomto případě může však přehlasovaná menšina žádati zjištění pro budoucí škody a odepře-li se toto, ze společnosti vystoupiti. Nechce-li vystoupiti neb stalo-li by se vystoupení v nevčas, má býti losem, rozsudím, neb nemohou-li se strany o tom shodnouti, soudcem rozhodnuto, má-li se změna provésti bezvýminečně nebo proti zjištění, čili nic (§ 841 o. o. z.). Tímto způsobem rozhodnuto buď i při rovnosti hlasů společníků. V případě nebezpečí může žádati každý spoluvlastník za sekvestraci statku jinými spravovaného (roz. ze dne 4. srpna 1868 č. 7405, sb. 3105; ze dne 7. prosince 1859 č. 13.686, sb. 923).

3. Společné užitky a břemena vyměří se dle poměru podílů. V pochybnosti pokládají se všechny podíly za stejné; tvrdí-li někdo opak, musí to dokázati. Pravidelně rozdělí se docílený výtěžek in natura. Není-li ale tento způsob rozdělení možným, může každý na veřejnou dražbu naléhati. Docílený výtěžek rozdělí se pak poměrně mezi společníky (§§ 839 a 840 o. o. z.).

VI. Rozdělení společného vlastnictví.

Již z povahy a podstaty spoluvlastnictví vyplývá, že nemůže založeno býti společenství věčné (roz. ze dne 3. března 1858 č. 1575, sb. 520). Právo římské poskytuje vzhledem k tomu, že takovýto poměr společenský na dlouhou dobu byl by velmi obtížným, každému spoluvlastníku právní prostředek, ke zrušení společenství směřující, t. zv. actio communi dividundo, kterým nastupovati může proti všem ostatním společníkům. Pravidelně jest společník oprávněn žádati za rozdělení reální. Smlouva, kterou

se nárok takový na rozdělení stanoví, prohlášena jest právem římským za neplatnou.

1. Ohledně rozdělení stanoveny jsou následující zásady:

a) Při dělení společné věci, jež provést se má po zrušení společenství, neplatí většina hlasů, nýbrž musí se rozdělení provést ke spokojenosti všech;

b) nemohou-li se společníci shodnouti, rozhoduje los nebo rozsudí a nemohou-li se strany dohodnouti o ten neb onen způsob rozhodovací, soudce (§ 841 o. o. z.). Nemůže-li se věc společná buď vůbec neb aspoň bez značného zmenšení hodnoty rozdělit, má býti, třeba by jen jediný společník za to žádal, v soudní dražbě prodána a výtěžek mezi společníky rozdělen. Každý spoluvlastník má neobmezené právo za dražbu věci žádati, třeba by bylo lze jen jeho podíl zciziti (roz. ze dne 18. března 1868 č. 1522, sb. 3016; z 26. května 1857 č. 3898 sb. 363). Spoluvlastnictví ideálního dílu nemůže dražbou býti zrušeno (roz. ze dne 11. listopadu 1873 č. 10.200, sb. 5132), rovněž jako společenství fysického dílu tělesa knihovního (roz. ze dne 7. dubna 1880 č. 1756, sb. 7924; z 10. října 1878 č. 5874 sb. 7170). Vyžadovalo-li by realní rozdělení nepoměrných nákladů, má nastati vypořádání cestou dražby (vým. ze dne 2. listopadu 1858 č. 10.931, sb. 649).

2. Zákonná obmezení:

a) Ku materiálním částem budovy, jež nelze za samostatné hmotné věci pokládati, ku př. jednotlivým poschodím neb místnostem téže budovy, nelze samostatného vlastnictví nabýti (§ 1 zák. ze dne 30 března 1879 č. 50 ř. z. a § 842 o. o. z.). Spojí-li se tedy tyto části, nemohou více býti odděleny neb samostatně obtiženy. Exekuce může, třeba by se jednalo o práva před spojením nabytá, jen na spojené podíly býti vedena. Mají však, pokud toho za účelem rozdělení ceny tržové jest žádoucí, jednotlivé podíly zvláště býti oceněny (§ 3 cit. zák.).

b) Jednoduchá míra důlní smí jen tenkrátě prostorně býti rozdělena, souvisí-li každý její díl se sousedním pozemkem horním. Hypothekární břemena na rozděleném dolu váznoucí přecházejí na celé držebnosti, k nimž jednotlivé části byly připsány. Váznou-li však i na těchto jiná břemena neb v jiném pořadí, potřebí jest svolení hypothekárních věřitelů a prohlášení jich, jakým způsobem převod jich pohledávek nastati má. Plán o rozdělení musí býti předložen úřadu hornímu ke schválení a sdělen soudu k opravení knihy horní (§§ 115 a 116 hor. z.).

c) Dle § 21 lesn. z. z 3. prosince 1852 č. 250 ř. z. nesmí zpravidla lesy obecní vůbec se rozdělovati. Je-li však v konkrétním případě rozdělení toto nutným, nebo poskytuje-li výhod, jež nejsou v odporu s obecnou péčí o zachování lesů, může zemská vláda povolení ku rozdělení udělit. Ohledně dělení lesů ostatních platí všeobecné zákony o rozdělování neb scelování pozemků (srv. čl. Kommasace a Právo dvorské).

3. Právní prostředky ku rozdělení věci společné.

Právo žádati za zrušení společenství, musí, nebylo-li docíleno shody společníků, jako každé jiné právo provedeno býti žalobou, t. j. řádnou cestou právní. Výkon dražby společného jmění po zrušení společenství náleží, neshodnou-li se společníci, k exekuci rozsudku. Žaloba o dražbu společné reality může v knihách býti poznamenána (roz. ze dne 18. dubna

1882 č. 4388, sb. 8957, ze dne 26. října 1880 č. 10.677, sb. 8801); rovněž i rozsudek žalobě místa dávající (roz. ze dne 19. ledna 1881 č. 418, sb. 8258). Nález rozdělovací musí jakožto »judicium duplex« vykonán býti i k žádosti žalovaného (výn. ze dne 9. září 1870 č. 10.079, sb. 3867). O podmínkách dražby za účelem zrušení společenství neplatí však předpisy dané o dražbě exekuční (roz. ze dne 23. prosince 1884 č. 1415, sb. 10.311, rep. nál. 119). Útraty odhadu a dražby nesou obě strany (roz. ze dne 1. srpna 1882 č. 8787, sb. 9070; ze dne 24. května 1881 č. 5547, sb. 8399).

4. Vyloučeny jsou z rozdělení:

a) služebnosti, neboť žádná služebnost nedá se ani od věci služebné oddělit, ani na jinou věc neb osobu přenést. Také pokládá se každá služebnost potud za nedělitelnou, pokud právo na pozemku vězící nemůže zvětšením, zmenšením neb rozdělením jeho býti ani změněno ani děleno (§ 485 o. o. z.). Služebnosti pozemkové přísluší všem společníkům (§ 844 o. o. z.). Dělením pozemku panujícího nesmí obtížení pozemku služebného býti stíženo (roz. ze dne 20. října 1874 č. 10.780, sb. 5504), poněvadž nesmí služebnosti býti rozšířeny, nýbrž spíše, pokud to jich povaha a účel zřízení připouští, obmezeny (§ 484 o. o. z.);

b) mezníky, jelikož jen na místě samém prospěch poskytují;

c) listiny, jež slouží společnému užívání všech společníků, jako ku př. smlouvy trhové, musí uloženy býti, ač není-li zde žádné obavy, u nejstaršího společníka. Je-li zde obava taková a nebylo-li mezi stranami shody docíleno, přísluší soudci, aby určil, jakým způsobem uschování se má státi.

5. Právní účinky dělení:

a) Společník věci nemovité nabude teprve vkladem listiny o tom zřízené do knih veřejných práva věcného ku svému podílu (§ 436 o. o. z.).

b) Pouhé rozdělení jakéhokoliv společného statku nemůže býti osobám třetím nikterak na újmu; všechna jim příslušející práva zástavní, služebnosti a jiná práva věcná trvají i po rozdělení. Předchozího slyšení věřitelů zástavních se tedy nevyžaduje (výn. ze dne 10. prosince 1879 č. 13.522, sb. 7689).

c) Práva osobní, jež osobě třetí proti společenství přísluší, podržují, nehledě ku nastalému vystoupení, původní svou moc (§ 847 o. o. z.).

d) Rovněž nemůže ten, kdo společenství něco dluhuje, platiti jednotlivým společníkům (§ 848 o. o. z.).

VII. Domnělé spoluvlastnictví.

Brázdy, ploty, živé ploty, ohrady, zdi, soukromé potoky, stoky a jinaké příhrady, mezi sousedními pozemky se nalézající, pokládají se za majetek společný (§ 854 o. o. z.).

Domněnka tato připouští však nejen protidůkaz, který vésti lze všemi prostředky průvodními dle soudního řádu (listinami, výsledkem svědků a pod.), nýbrž vyvrácena býti může i silnější domněnkou opáchnou. Poslední věta § 854 o. o. z. vylučuje domnělé toto vlastnictví,

a) poukazují-li znaky, nápisy a pod. na sporné příhradě se nalézající na výhradné právo toho neb onoho souseda;

b) když cihly, latě neb kameny jen k jedné straně vybíhají neb se kloní, ježto nelze za to pokládati, že by byl jeden ze sousedů dopustil jednostranný sklon střechy, jenž by mu mohl býti pro stékající vodu de-

šlovou a pod. obtížným neb že by byl býval dal si líbiti vyčnívání do svého prostoru vzduchového (§ 296 o. o. z.), kdyby byla příhrada jeho výhradným vlastnictvím, neb

c) jsou-li pilíře, sloupy, koly neb podpory jen na jedné straně okopány, ježto se tím část půdy odnímá upotřebením. Posléze pokládá se ještě zvláště

d) ten za výhradného držitele zdi, kdo bez odporu výhradně drží zeď stejně vysokou a tlustou, v téže čáře stejně dále jdoucí, ježto je pravděpodobno, že taková zeď, byla-li by zřízena na společné náklady, byla by bývala vedena zcela týmž způsobem. Případy tyto uvádí zákon v §§ 855 až 857 o. o. z. jen příkladno, takže jiné případy nejsou vyloučeny (viz Stubenrauch, I. sv., str. 1130 a 1131).

Spor (civilní).

I. Pojem.

Spor je jednání, jímž se domáhá jedna strana (žalobce) soudního rozhodnutí o určitém nároku soukromoprávním, jenž jí přísluší proti osobě druhé (žalovanému). Osoby ve sporu zúčastněné jsou tedy žalobce a žalovaný neb jich zástupci (strany sporné). Soud pak pečuje o zachování pořádku, řídí a rozhoduje spor.

II. Předmět sporu.

Předmětem sporu jest právo materiální, jehož uznání neb provedení se žalobce žalobou domáhá. Náležitosti žalovatelnosti nároku právního vyplývají dílem z práva hmotného, dílem z práva procesního. Ježto pak práva mohou býti různá, jest i předmět sporu rozličným. Srv. čl. Žaloba. Zvláště důležitou je však hodnota předmětu sporného a sice jednak pro určení soudu, jednak i pro způsob řízení, které zavéstí sluší pro ten neb onen spor.

1. Hodnota předmětu sporného je důležitou předkem pro věcnou příslušnost:

a) Okresní soudy rozhodují o sporech, jež se týkají nároků majetkových, zahrnujíc v to i spory mandátní, jestliže hodnota sporného předmětu nepřesahuje 500 zl., a spory ty nejsou dle své povahy bez ohledu na hodnotu předmětu sporného přikázány sborovým soudům I. stolice. Bez ohledu na hodnotu předmětu sporného přikazuje dále § 49 č. 2—8 jur. nor. soudům okresním jisté spory, jež jim částečně již dle staré jur. nor. příslušely (viz čl. Příslušnost soudní civilní).

b) Samostatným soudům obchodním a soudům obchodním a námořským přikázány jsou spory uvedené v § 51 č. 1—5 jur. nor., když hodnota sporného předmětu převyšuje 500 zl. (viz čl. Soudy obchodní a Příslušnost soudní civilní). Soudy okresní ve věcech obchodních a námořských vykonávají v místech, kde zřízen je samostatný soud obchodní neb námořský, pravomoc ve sporech z jednání a poměrů právních v § 51 č. 1 a 2 jur. nor. naznačených, jestliže hodnota sporného předmětu nepřevyšuje 500 zl (§ 52 jur. nor.).

2. Vypočtení a určení hodnoty sporného předmětu.

a) Zásady všeobecné.

α) Pro vypočtení hodnoty rozhodna je doba podání žaloby.

β) K příbytku, plodům, úrokům, škodám a útratám, jichž se žalobce domáhá co povinností vedlejších, se při vypočtení hodnoty nepřihlíží.